

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΡΜΟΝΙΑ

..... τεύχος 14 V ~ 1998

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΟΛΙΚΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Τα τελευταία χρόνια ο Ο.Α.Ε.Δ. δεν αρκείται να μας επιμορφώνει απλώς για το πόσο κοστίζουμε στο Κράτος και στις επιχειρήσεις ως θύματα εργατικών "ατυχημάτων" (ένα θανατηφόρο "ατύχημα" κοστίζει στηνΕλλάδα απώλεια 6.000 εργασίμων ημερών). Επιδίδεται πλέον σε πολλές προσπάθειες ώστε να μας πείσει ότι πρέπει να συμμετέχουμε ψυχή τε και σώματι στην παραγωγική διαδικασία ώστε, μέσω της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας, να καταστήσουμε τις ελληνικές επιχειρήσεις ανταγωνιστικές στην παγκόσμια αγορά, κάτι που εξασφαλίζει την επιβίωση και ανάπτυξη αυτών των επιχειρήσεων και, άρα, την δουλειά μας—συν κάποιες επιπλέον αμοιβές. Πώς γίνεται αυτό;

Ο Ο.Α.Ε.Δ. προσπαθεί να μας πείσει —όχι μόνο εμάς τους εργαζόμενους αλλά και τους Έλληνες "εργοδότες", οι οποίοιανθίστανται γερά αφού εκτός από τις οικονομικές τους επιθυμίες θέλουν να ικανοποιούν και την ψυχολογική τους ανάγκη να τους φέρονται σαν αφεντικά—ότι πρέπει να ενημερώνουμε τους προϊσταμένους μας σχετικά με το τί θεωρούμε εμπόδιο στην παραγωγική διαδικασία, τί είδους μηχανήματα θεωρούμε ότι πρέπει να αγορασθούν, ποιός προϊστάμενος δεν εναρμονίζεται με την παραγωγική διαδικασία ή με την αρμόζουσα σχέση εργαζομένων-διοίκησης, κ.λ.π. Εν συντομία, να μας πείσει να κάνουμε προτάσεις στην Διοίκηση για τη βελτίωση των όρων και συνθηκών παραγωγής και τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων.

Ως πρότυπο του ο Ο.Α.Ε.Δ. έχει την Ιαπωνία και τις Η.Π.Α. (παρότι διαφέρει η Διοίκηση Ολικής Ποιότητας που έχει υιοθετήσει κάθε χώρα). Στις Η.Π.Α. το σύστημα είναι παραδοσιακό, επιδιώκει τη μείωση του κόστους παραγωγής και βραβεύει τους υπαλλήλους με βάση τα χρήματα που εξοικονομούνται από μια καλή πρόταση εργαζομένου. Στην Ιαπωνία το σύστημα στοχεύει αποκλειστικά στη συμμετοχή των εργαζομένων ψυχή τε και σώματι. Επί παραδείγματι, η Τοσίμπα το 1992 είχε 3.000.000 προτάσεις από τους υπαλλήλους της, δηλ. 55 προτάσεις ανά υπάλληλο, περίπου μία πρόταση από κάθε υπάλληλο ανά εβδομάδα. Στη Ματσουσίτα, το 1993, υποβλήθηκαν 2.900.000 προτάσεις από τους υπαλλήλους της, που αναλογούν περίπου σε 31 προτάσεις ανά υπάλληλο το χρόνο.

Ποσοστό των προτάσεων που έχει επιτυχία: Ιαπωνία 80%+

Η.Π.Α. 30%

Ποία η αμοιβή των υπαλλήλων για τις προτάσεις τους; Ιαπωνία 4 δολάρια/πρόταση

Η.Π.Α. 460 δολάρια/πρόταση

Τί κερδίζει η εταιρεία από μία πρόταση; Ιαπωνία 143 δολ. εξοικονόμηση κόστους

Η.Π.Α. 6.800 δολ. εξοικονόμηση κόστους

Είναι φανερό ότι θέλουν να αντιμετωπίσουμε την καπιταλιστική επιχείρηση σαν δική μας επιχείρηση ("αν προοδεύει η επιχείρηση, προοδεύουν κι οι εργαζόμενοι")· την κοινωνική μας θέση σαν θέση ισοτίμη αυτής του "εργοδότη" αλλάδιαφορετική ("συμμετέχουμε στην οργάνωση και διοίκηση της επιχείρησής μας").

Είναι, επίσης, φανερό πώς ό,τι έχουμε κερδίσει μέχρι τώρα εμείς οι εργαζόμενοι, το έχουμε κερδίσει επειδή γνωρίζουμε ότι τα συμφέροντα των καπιταλιστών δεν είναι ίδια με τα δικά μας συμφέροντα, ότι η ύπαρξη του καπιταλιστή προϋποθέτει την ύπαρξη μισθωτού που υφίσταται εκμετάλλευση, και ότι μόνο ο αλληλέγγυος αγώνας μας ενάντια στους καπιταλιστές μπορεί να εξαλείψει την κοινωνική σχέση που λέγεται καπιταλισμός.

Ο μεμονωμένος αγώνας μας ως εργάτες γης και βιομηχανίας, ως υπάλληλοι σε Υπηρεσίες, ως δάσκαλοι και καθηγητές, ως εξουσιαζόμενοι και υφιστάμενοι εκμετάλλευση, πρέπει να γίνει αγώνας κοινός, αφού κοινά είναι και τα συμφέροντά μας.

αυτή και αυτός, δηλαδή **εμείς**, μια **μέρα** σαν όλες τις άλλες.

Νιώθω όλους τους ανθρώπους ξένους και εχθρικούς! Τα μοντέλα αξιολόγησης μου έχουν γίνει μόνιμος εφιάλτης. Μπροστά μου δεν βλέπω πρόσωπα.

Νιώθω καθημερινά την ανάγκη να χωρίζω σε αποδοτικούς, μέτριους ή ανεπαρκείς όλους όσους συναντώ στο δρόμο μου. Τους υπάλληλους των ΕΛΤΑ, τους οδη-

γούς των τρόλλεϋ, τους άστεγους, τους Αλβανούς, τους μαθητές, τους δάσκαλους, τους μόνιμους, αυτούς που παίρνουν περισσότερα από μένα.

Η μόνη ατομικότητα που αξίζει για το κεφάλαιο είναι αυτή ...

που ταυτίζεται με την «προσωπική επίδοση» μετρημένη σε πιστωτικές μονάδες, σε παραγωγικότητα, σε κύρος.

Ακόμα χειρότερα, νιώθω διαρκώς ένοχη. Ένοχη γιατί δεν έχω πάρει αρκετές πρωτοβου-

λίες, γιατί δεν είμαι πολύ δημιουργική, γιατί δεν συνεργάζομαι όσο πρέπει με το διευθυντή μου.

Χμμ...

Για να δουλέψει η μηχανή της επιχείρησης, του σχολείου, του κράτους, δεν αρκεί πια μόνο η επιβολή και ο αυταρχισμός. Χρειάζεται η αφοσίωσή σου, η αυτοπειθαρχία, η εσωτερικήευση των κανόνων.

Μου ζητάνε να είμαι ταυτισμένη με τη δουλειά...

Όμως, ακόμα και όταν ξεφεύγω απ' τη μοναξιά και το γκέττο μου και διεκδικώ κάτι συλλογικά, ξέρω ότι τα συνδικάτα θα με σαμποτάρουν. Κηρύσσοντας μια 24ωρη απεργία εδώ, μια στάση εκεί, προβάλλοντας μια υπολογισμένα λανθασμένη εικόνα αυτού που ζητάω.

Είναι πατροπαράδοτο να βρίζουμε τους επαγγελματίες συνδικαλιστές της ΓΣΕΕ, της ΟΛΜΕ,

της ΔΟΕ, σαν κλόουν του ιδεολογικού θεάματος. Αυτό μας επιτρέπει να τους περιφρονούμε εξακολουθώντας να τους ψηφίζουμε. Κανείς μας...

...δε τους ξεφεύγει, εφόσον κανείς δε ξεφεύγει τελείως απ' τις δομές του συνδικάτου που τους τρέφει.

Απ' την άλλη, όμως, είναι αφελές να νομίζουμε ότι μπορούμε να τους αντικαταστήσουμε με επαγγελματίες αγωνιστές.

Δηλαδή τι έννοεις;

Να εξαρθρώσουμε το πλέγμα όλων των αλλοτριωμένων μορφών εκπροσώπησης (εκλογές, ΔΣ, Συνέδρια) που αναπαράγουν την εξειδίκευση, την ιεραρχία, τις ήττες;

Ακριβώς. Αλλά, όχι μόνο. Οι γενικές συνελεύσεις να συγκεντρώσουν όλες τις λειτουργίες απόφασης και εκτέλεσης. Να ομοσπονδιοποιηθούν διαμέσου εκλεγμένων αντι-

προσώπων υπόλογων απέναντι στη βάση, εναλλασσόμενων και ανακλητών ανά πάσα στιγμή. Να είναι ανοιχτές για τους μαθητές, τους άνεργους, τους προσωρινούς, όλους όσους

έμπρακτα θέλουν να σπάσουν τους διαχωρισμούς.

Και όλα αυτά για να πετύχουμε τι;

Για ν' ανακτήσουμε την υποκειμενικότητα και κοινωνικότητά μας. Για να κάνουμε βιώσιμες τις κοινωνικές μας σχέσεις και όχι την οικονομία, για ν' αντιστάξουμε τη ζωή στην επιβίωση, το χρόνο μας στο χρόνο του κεφαλαίου. Για να σταματήσουμε να νιώθουμε ένοχοι, μνησικάκοι απέ-

ναντι στους άλλους εργαζόμενους, φοβισμένοι, μόνοι και ανασφαλείς. Για να σπάσουμε όλοι μαζί το μονόλογο της οικονομίας και του κράτους που μας ενοχοποιούν επικαλούμενοι την «κρίση», τις «ζημιογόνες επιχειρήσεις», την ανάγκη «αποδοτικότητας», την «αξιοκρατία» και τον ανταγωνισμό.

**ΑΔΙΟΡΙΣΤΟΙ, ΔΑΣΚΑΛΟΙ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟ**

Όταν γίνεται εν γένει αισθητό ότι επίκειται η εμφάνιση σημαντικών επαναστατικών κινήματων, είναι πολύ δύσκολο να συγκρατηθεί κανείς και να μην σηκώσει μια άκρη του πέπλου που κρύβει το μέλλον—να μην προσπαθήσει να προβλέψει ποια μπορεί να είναι η πιθανή κατάληξη των επικείμενων εξεγέρσεων. Βεβαίως, ως κανόνας, οι προβλέψεις ιστορικών συμβάντων είναι υπερβολικά δύσκολες. Γνωρίζουμε ότι και τα πιο οξυδερκή πνεύματα που στο παρελθόν έζησαν στις παραμονές μεγάλων επαναστάσεων, απέτυχαν να προβλέψουν την πιθανή έκβαση των επερχόμενων εξελίξεων. Ορισμένες από τις προβλέψεις τους πήγαιναν πολύ μακριά· άλλες, όμως, ξεπερνιόνταν ταχύτατα από την επανάσταση. Ωστόσο, πρέπει να ειπωθεί ότι οι προβλέψεις εκείνες αποτέλεσαν συχνότατα έκφραση των προσωπικών επιθυμιών των προφητών, και ότι σπανίως είχαν αυτές τον χαρακτήρα πραγματικών επιστημονικών προβλέψεων.

Οι τελευταίες αυτές είναι πάντοτε υποθετικές, γιατί το μόνο που μπορεί να κάνει η επιστήμη είναι να δείξει ότι σ' αυτές ή τις άλλες επικρατούσες συνθήκες αντιστοιχεί αυτή ή η άλλη έκβαση.

Αν συνεχίσουμε κατ' αυτόν τον τρόπο και αναλύσουμε το κίνημα το οποίο βλέπουμε να αναπτύσσεται γύρω μας, και προσπαθήσουμε να μαντεύσουμε την πιθανή έκβασή του, πρέπει να πούμε—με μεγάλη λύπη—ότι, αν το Σοσιαλιστικό κίνημα συνεχίσει στον ίδιο δρόμο που τώρα πορεύεται· αν δεν προβάλει νέες ιδέες σχετικά με τους πραγματικούς του στόχους και τα πιθανά πεδία δράσης, και δεν τις διαδώσει αυτές στους μοχθούντες στο εργαστήριο και το χωράφι, τότε τα αποτελέσματα του κινήματος αυτού θα είναι απογοητευτικά για όσους περιμένουν απ' αυτό μια ριζική τροποποίηση των τωρινών συνθηκών εργασίας.

Αν, όμως, προβλεφθεί ο κίνδυνος· αν εκείνοι που δεν θα αποτύχουν να τον προβλέψουν, κατορθώσουν να εστιάσουν την προσοχή του κόσμου επ' αυτού, τόσο στη διάρκεια όσο και πριν την έναρξη του κινήματος· αν οι προειδοποιήσεις τους γίνουν κατανοητές και διαποτίσουν τις μάζες, τότε το επόμενο κίνημα θα οδηγήσει στ' αλήθεια σε μια βαθιά τροποποίηση των τωρινών οικονομικών συνθηκών και θ' αποτελέσει ένα νέο ξεκίνημα στην οικονομική ζωή, ανοίγοντας ένα νέο πεδίο για μια περαιτέρω ανάπτυξη της ανθρωπότητας.

Επιτρέψτε μας να εξηγήσουμε την ιδέα μας. Στο προηγούμενο άρθρο μας επιμείναμε στην αναγκαιότητα της **τοπικής δράσης** για την άρση των οικονομικών προβλημάτων, που ωρίμασαν στην διάρκεια του αιώνα αυτού, και δείξαμε ότι, αν σε μια δοσμένη χώρα οι εργαζόμενοι εναποθέσουν τις ελπίδες τους σε ένα εκλεχθέν σώμα αντιπροσώπων—όσο τίμιοι κι ειλικρινείς κι αν είναι οι εκλεχθέντες—και περιμένουν απ' αυτό το σώμα την μεγάλη οικονομική επανάσταση, η οποία έχει καταστεί αναγκαιότητα, αντί να προχωρήσουν οι ίδιοι, σε κάθε περιοχή, στον άμεσο μετασχηματισμό των τωρινών οικονομικών συνθηκών· αν προσδοκούν κάποια εθνική μεταρρύθμιση και λησμονήσουν ότι κάθε περιοχή πρέπει να προχωρήσει με το δικό της παράδειγμα πρώτη, για να προτρέψει τα πιο απρόθυμα τμήματα του έθνους να κάνουν το ίδιο, τότε το κίνημα θ' αποτύχει. Θα αποθαρρύνει σύντομα τις μάζες και θα ανοίξει το δρόμο στην αιματηρή αντίδραση της Λευκής Τρομοκρατίας.

Επομένως, και σχετικά μ' ετούτη τη χώρα (σ.τ.μ.: την Αγγλία), μπορούμε σίγουρα να πούμε ότι υπάρχει μια ιδέα αρκετά ώριμη ανάμεσα στα εκατομμύρια ανθρώπων—δηλαδή, η ιδέα ότι πρέπει να γίνει κάποια τροποποίηση της εγγείου ιδιοκτησίας.

Πηγαίνετε σ' οποιαδήποτε συγκέντρωση εργαζομένων, οργανωμένη από τους Τόρις (σ.τ.μ.: μέλη του Συντηρητικού Κόμματος) ή τους Ουίγους (σ.τ.μ.: μέλη του—κατοπινού—Φιλελεύθερου Κόμματος), τους Ριζοσπάστες ή τους Σοσιαλιστές, και ακούστε τους ομιλητές. Αφήστε τους να μιλήσουν για ό,τι θέλουν. Μπορεί να υποστηριχθούν από το ακροατήριο, μπορεί και όχι. Αφήστε τους, όμως, να αναφερθούν—οσοδήποτε παρεμπιπτόντως—στο ζήτημα των γαιών και να επιτεθούν στους μεγαλογαιοκτήμονες, και αμέσως το ακροατήριο θα ξεσπάσει σ' ένα καταγιγιστικό χειροκρότημα. Πηγαίνετε σε μια συγκέντρωση Λονδρέζων και καταγγείλτε εκεί τους ιδιοκτήτες γης της μητρόπολης· πηγαίνετε στους ανθρακωρύχους και καταγγείλτε τα δικαιώματα εξόρυξης—και να είστε σίγουροι ότι θα βρείτε απήχηση, οσοδήποτε ετερόκλητο κι αν είναι το ακροατήριο.

Η δυσaréσκεια κατά των γαικτημόνων έχει ωριμάσει—καμια αμφιβολία επ' αυτού. Οι πολιτικοί μας αστέρες, σταθεροί ή διάπτοντες, οφείλουν σ' αυτό το γεγονός την δημοτικότητά τους. Πολλοί φαφλατάδες οφείλουν στο γεγονός αυτό το ότι τυγχάνουν της προσοχής του λαού. **Κάτι** πρέπει να γίνει για να κλονίσουμε την εξουσία της αριστοκρα-

τίας της γης"—αυτή η άποψη επικρατεί τώρα στη χώρα.

Τι, όμως, σημαίνει αυτό το "κάτι";

Για πάνω από 50 χρόνια, η μεσαία τάξη αυτής της χώρας διεξήγαγε μια τακτική, αδιάπτωτη και πολύ καλά διευθυνόμενη καμπάνια ενάντια στα προνόμια της αριστοκρατίας της γης. Χιλιάδες λόγοι εκφωνήθηκαν, εκατομμύρια μπροσούρες, φυλλάδια και βιβλία μοιράστηκαν με στόχο τη δημιουργία δυσaréσκειας ενάντια στα προνόμια των τωρινών γαιοκτημόνων. Το κίνημα ξεκίνησε από τη Ριζοσπαστική μεσαία τάξη, και για 50 χρόνια η μεσαία τάξη έπαιξε έναν προεξάρχοντα ρόλο στην προάσπιση και την ηγεσία του κινήματος. Προσφάτως, κέρδισε την υποστήριξη των Σοσιαλιστών και συσπείρωσε ακόμη και τους μετριοπαθείς φιλελεύθερους.

Είμαστε οι πρώτοι που χαίρομαστε όταν βλέπουμε ότι υπάρχει μια τέτοια ομοφωνία ενάντια σ' ένα, τουλάχιστον, μονοπώλιο—το μονοπώλιο της γης. Επιπλέον, όμως, ρωτάμε: Τι προτείνετε ως μέσον για την απαλλαγή απ' αυτό το μονοπώλιο;

Τώρα τελευταία έχουμε ακούσει πολλά για την εθνικοποίηση της γης. Ο όρος "εθνικοποίηση" έχει γίνει πολύ δημοφιλής· εξακολουθούμε, όμως, να μη μπορούμε να ανακαλύψουμε ποιο είναι το σύνθημα που του έχει αποδοθεί. Κι όσο περισσότερο προσπαθούμε να το ανακαλύψουμε, τόσο πιο λίγα βρίσκουμε στον πυρήνα αυτού του νέου δημοφιλούς συνθήματος.

Μήπως αυτός ο όρος σημαίνει την Κρατική ιδιοκτησία της γης, όπως αυτή υφίσταται σήμερα—ή, ακριβέστερα, όπως υφίστατο μέχρι πέρυσι—στα 2/3 σχεδόν της Ευρωπαϊκής Ρωσίας, όπου το Κράτος κατέχει τη γη και την ενοικιάζει στις αγροτικές κοινότητες με ένα σχετικά χαμηλό ενοίκιο, αλλά ταυτοχρόνως τις οδηγεί μέσω της φορολογίας στην χρεωκοπία, για να εξαναγκάσει τους αγρότες να εγκαταλείπουν τη γη τους και να πηγαίνουν στις πόλεις για να βρουν δουλειά;

Ή, πάλι, μήπως σημαίνει το σύστημα των Ηνωμένων Πολιτειών, όπου τη γη την κατείχε το Κράτος αλλά πουλήθηκε (θα μπορούσε κάλλιστα και να έχει ενοικιασθεί) στους άρπαγες γης, μεταξύ των οποίων μερικοί άγγλοι λόρδοι κατέχουν μια τόσο περίοπτη θέση;

Μήπως σημαίνει ότι το Κράτος θα ενοικιάσει τη γη στους μεσοαστούς αγρότες, των οποίων οι προηγούμενες ληστείες—οι ορθόδοξοι οικονομολόγοι το ονομάζουν λιτότητα—τους επιτρέπουν ν' αγοράσουν μηχανές και να εφαρμόσουν στην καλλιέργεια τις βελτιστοποιήσεις εκείνες που για έναν ιδιοκτήτη 12 στρεμμάτων είναι εντελώς απρόσιτες, αν όλη η περιουσία του είναι ένα φυτό αξίας μισής κορώνας;

Αν όλοι όσοι αυτοχαρακτηρίζονται μέλη των Ενώσεων "Εθνικοποίηση τη Γης" και "Αναδιανομή της Γης" συγκαλούντο σ' ένα Συνέδριο, όχι μόνο θ' ακούγαμε τις πιο διίσταμενες απόψεις—το ίδιο θα ίσχυε για οποιοδήποτε κόμμα βρισκόταν σε διαδικασία ανάπτυξης—, αλλά πολύ φοβόμαστε ότι δε θ' αντικρύζαμε στον πυρήνα όλων αυτών των προγραμμάτων τίποτε άλλο από ένα μέσον για ν' αφεθεί η γη στα χέρια της μεσαίας τάξης, ένα μέσον για τη δημιουργία μιας πλουτοκρατίας της γης στη θέση της αριστοκρατίας της γης και τίποτε περισσότερο.

Κατά τη γνώμη μας, η εγκάρδια υποστήριξη που παρέχει τώρα η μεσαία τάξη στις κινητοποιήσεις σχετικά με το αγροτικό ζήτημα, σημαίνει απλώς ότι κάθε βιομήχανος που παρασκευάζει μαρμελάδα από γογγύλια επιθυμεί να έχει το δικό του κάστρο και τους δικούς του κυνηγότοπους, και ότι κάθε συνταξιούχος χασάπης ανυπομονεί να συμμετάσχει επίσης στην "υπερτίμηση" της ετήσιας αύξησης της αξίας της γης. "Ελεύθερο Εμπόριο", το σύνθημα αυτό της Ένωσης Οικονομικής Μεταρρύθμισης βρίσκεται στον πυρήνα των κινητοποιήσεων, οσοδήποτε ειλικρινά κι αν εμπνέονται από μια επιθυμία για πιο σοβαρές αλλαγές οι Σοσιαλιστές εργάτες που συσπειρώνονται υπό τα λάβαρα των διαφόρων Ενώσεων Αγροτικής Μεταρρύθμισης.

Και τώρα θέτουμε στον εαυτό μας ένα ερώτημα: Ποια θα είναι πιθανώς τα αποτελέσματα ενός τέτοιου κινήματος αν εισέλθουμε στην επομένη επαναστατική περίοδο δίχως κάποια ξεκάθαρη ιδέα για το τι πρέπει να γίνει σχετικά με τη γη, και αν, ακόμη περισσότερο, αντιπρόσωποι που δεν έχουν πιο ξεκάθαρες ιδέες επ' αυτού απ' ό,τι οι ίδιες οι μάζες, εξουσιοδοτηθούν να εφαρμόσουν τη μεταρρύθμιση μέσω νόμων;

Αν ληφθεί υπόψη ότι οι Σοσιαλιστές αντιπρόσωποι θα συνυπάρχουν σε οποιοδήποτε επαναστατικό Κοινοβούλιο με διπλάσιο ή τριπλάσιο αριθμό ανθρώπων που επιθυμούν σφόδρα τη διατήρηση της παλαιάς τάξης πραγμάτων· και αν ληφθούν υπόψη οι αναπόφευκτοι περιορισμοί, τους οποίους αντιμετωπίζει κάθε επεξεργασμένο πρόγραμμα όταν επιχειρείται η εφαρμογή του στην πράξη;

Αν στη διάρκεια των λίγων ετών που μας χωρίζουν τώρα από την επομένη επανάσταση δεν κυκλοφορήσουν και δεν διαδοθούν νέες ιδέες σχετικά με το τι πρέπει να γίνει με τη γη;

Αν δεν διαδοθεί η ιδέα ότι σε κάθε περιοχή οι άνθρωποι **θα αναγκαστούν** να μάθουν οι ίδιοι προκαταβολικά τι θέλουν οι ίδιοι και τι πρέπει να προσπαθήσουν να πραγματοποιήσουν· και αν δεν είναι οι ίδιοι προετοιμασμένοι να πάρουν πρωτοβουλία για την πρακτική εφαρμογή της, δίχως να ενδιαφέρονται για το ποιο μπορεί να είναι το χρονο-βόρο έργο ενός εθνικού Κοινοβουλίου;

Αν επικρατούν τέτοιες συνθήκες και δεν γίνεται τίποτε για ν'αλλάξουν;

Τότε η τεράστια ποσότητα λανθανουσών δυνάμεων, που υπάρχουν τώρα ανάμεσα στους εργάτες, θα σπαταληθούν για κανέναν άλλο καλύτερο σκοπό, παρά για τη δημιουργία μιας νέας αριστοκρατίας της γης, αποτελούμενης από τα άτομα της μεσαίας τάξης, αριστοκρατίας η οποία, χάρη στο κεφάλαιο που θα διαθέτει, θα προσθέσει σ'εκείνα τα πεδία που ήδη κατέχει ένα νέο πεδίο εκμετάλλευσης των εργατών—το ευρύ πεδίο της εκμηχανισμένης γεωργίας, σαν αυτήν στις φάρμες Μπονάντσα.

Τότε οι δυνάμεις και πιθανότατα το αίμα των εργατών θα σπαταληθούν ξανά για την ενδυνάμωση των εξουσιών των εκμεταλλευτών τους.

Ελπίζουμε, όμως, ότι αυτό δεν θα γίνει. Για τα ζητήματα και τα καθήκοντα του επερχόμενου κινήματος θα ξεπηδήσουν σαφέστερες απόψεις, τις οποίες θα απηχούν οι καταπιεσμένοι. Εμείς, τουλάχιστον, θα κάνουμε ό,τι μπορούμε για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο.

FREEDOM 9

Ιούνιος 1887

Σημειώσεις

Το κίνημα **αγροτικής μεταρρύθμισης** στη Βρετανία του τέλους του 19ου αιώνα, το οποίο υποστήριζε διάφορες μορφές εθνικοποίησης, καθοδηγείτο από μια συμμαχία ριζοσπαστών της μεσαίας και της εργατικής τάξης, και έπαιξε το ρόλο μετάβασης ανάμεσα στο Χαρτιστικό κίνημα και το Σοσιαλιστικό κίνημα, εκτοπιζόμενο από αυτό το τελευταίο (αν και επέζησε στο κίνημα που εμπνεόταν από τον Χένρι Τζορτζ).

Οι **φάρμες Μπονάντσα** της βορείου Αμερικής, στη διάρκεια της δεκαετίας του 1880, ήταν τα πρώτα μεγάλης κλίμακας παραδείγματα μοντέρνων βιομηχανικών μεθόδων που εφαρμόστηκαν στην γεωργία. (Ο όρος προέρχεται από μια ισπανική λέξη για την τυχερή ανακάλυψη κοιτάσματος σε ορυχείο.)

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Είπαμε στο τελευταίο τεύχος μας ότι η "Εθνικοποίηση της Γης", αν γίνει σύνθημα του επόμενου κινήματος σ' αυτή τη χώρα (σ.τ.μ.: την Αγγλία), απλώς δεν θα σημαίνει τίποτε περισσότερο από την απαλλοτρίωση της γης και την αρπαγή της γης από τη μεσαία τάξη· τίποτε περισσότερο από τη δημιουργία μεσοαστών ιδιοκτητών γης, οι οποίοι θα ευημερήσουν επί σειρά ετών και θα αυξήσουν ακόμη και την ποσότητα της γεωργικής παραγωγής που παράγεται σ' ετούτη τη χώρα, και οι οποίοι θα μονοπωλήσουν με τη σειρά τους τη γη, ενώ οι μικροϊδιοκτήτες μας θα συντριβούν από τον ανταγωνισμό, τους φόρους και τις υποθήκες. Κοντολογίς, αυτό που συνέβη στη Γαλλία στα τέλη του περασμένου αιώνα, όταν η γη πέρασε, σε μεγάλη κλίμακα, από την αριστοκρατία της γης στους πλουσιότερους αγρότες και χωρικούς.

Αξίζει να κουνήσουμε έστω κι ένα δάκτυλο για ένα τόσο θλιβερό αποτέλεσμα;

Επ'αυτού οι φίλοι μας οι Σοσιαλιστές πιθανόν να απαντήσουν ότι το έργο **τους** δεν θα πάει χαμένο· ότι όταν ορισμένες τροποποιήσεις στο τωρινό σύστημα ιδιοκτησίας καταστούν ώριμες, η προπαγάνδα τους θα αποδώσει επίσης τους καρπούς της· και ότι θα οδηγήσει επίσης σε μια εθνικοποίηση των ορυχείων, εργοστασίων και συγκοινωνιών.

Το ίδιο ελπίζουμε κι εμείς. Δεν μπορούμε, όμως, να μη ρωτήσουμε: Είναι οι φίλοι μας Σοσιαλιστές πραγματικά έτοιμοι να πετύχουν ένα τέτοιο αποτέλεσμα, και αν είναι, τι τρόπους και μέσα προτείνουν για την επίτευξη της επιθυμητής τροποποίησης;

Το ερώτημα είναι άκρως απαραίτητο, αφού είναι τώρα συχνό φαινόμενο το ότι, μετά τη συγκεκριμενοποίηση των στόχων του Σοσιαλισμού, η πραγματοποίηση αυτών των στόχων θεωρείται ως κάτι πολύ μακρινό, τόσο μακρινό ώστε πρέπει ν'αφεθεί για τις μελλοντικές γενιές. Πολλοί "συμπαθούντες" συντάσσονται στις γραμμές του Σοσιαλισμού ακριβώς γιατί αυτοί δεν βλέπουν σ'αυτόν κάτι που πρέπει να πραγματοποιηθεί σύντομα, ενώ ειλικρινείς Σοσιαλιστές είναι ακριβώς εκείνοι που θεωρούν ότι η προσπάθεια εφαρμογής των αρχών τους **πρέπει** να γίνεται με τη πρώτη ευκαιρία, και αυτή την ίδια την ευκαιρία την προπαρασκευάζουν.

Αν λέγεται στα σοβαρά ότι το επόμενο κίνημα στην Ευρώπη πρέπει να συνιστά προσπάθεια για το πέρασμα της γης, των μηχανών και του κεφαλαίου στα χέρια των παραγωγών, είναι καιρός να εξετασθούν και τα μέσα για την πραγματοποίηση αυτής της τεράστιας αλλαγής. Βεβαίως, δεν εννοούμε ότι πρέπει να χαραχθεί εκ των προτέρων ένα πρόγραμμα δράσης. Το Γενικό Επιτελείο της Γερμανίας μπορεί να χαράξει εκ των προτέρων ένα σχέδιο εισβολής στη Γαλλία με κάθε λεπτομέρεια—εμείς δεν μπορούμε. Το πρωτεύον στοιχείο για μια αιφνίδια τροποποίηση θεσμών παλαιότατων είναι οι άνθρωποι· και κανένας πολιτικός δεν μπορεί να προβλέψει τον τρόπο που το κίνημα ιδεών μπορεί να επεκταθεί στις ανθρώπινες μάζες.

Όμως υπάρχουν τουλάχιστον κάποιες βασικές θέσεις με τις οποίες πρέπει κανείς να συμφωνεί· κάποιες βασικές αρχές, τόσο σημαντικές ώστε η μη εφαρμογή τους θα σημαίνει απλώς ότι κάποιος κινείται χωρίς να ξέρει που πηγαίνει, προετοιμάζοντας έτσι τη βέβαιη αποτυχία του εγχειρήματος.

Μία από τις θέσεις αυτές, στην οποία έχουμε ήδη αναφερθεί επιμόνως, είναι η τοπική και εξωκοινοβουλευτική δράση. Και υποστηρίζουμε ότι κανείς δεν μπορεί να **στοχαστεί πραγματικά** για τους τρόπους και τα μέσα τροποποίησης του τωρινού συστήματος ιδιοκτησίας δίχως να διαβλέπει ότι, αν δεν υπάρξει τοπική δράση, αν δεν αναπτυχθεί πλήρως η τοπική πρωτοβουλία, η αλλαγή δεν μπορεί να λάβει την έκταση που θα επιχειρηθεί να της δοθεί.

Υποθέστε ότι μια Κυβέρνηση ή ένα σώμα αντιπροσώπων διώχνει αυτούς που βρίσκονται σήμερα στο Ουέστμινστερ, αυτοανακηρύσσεται Κυβέρνηση, και με τη θέσπιση διατάγμάτων ανακηρύσσει ιδιοκτησία του Κράτους όλη τη γη, όλα τα εργοστάσια και τους σιδηροδρόμους. Θα αλλάξει τίποτε;

Τα διατάγματα θα παραμείνουν νεκρό γράμμα γιατί κάθε ιδιοκτήτης γης και κάθε ιδιοκτήτης εργοστασίου θα οπλίσει μερικούς φονιάδες για να υπερασπίσει την περιουσία του. Και αφού αυτή η ιδιοκτησία δεν θ'αρπάζεται DE FACTO από κάποιον, ο ιδιοκτήτης της γης ή του εργοστασίου θα παραμένει τέτοιος.

Τι ωραία συλλογή μπορεί να γίνει από διατάγματα που θεσπίστηκαν όχι μόνον από δικτάτορες αλλά και από τόσο πανίσχυρα σώματα σαν αυτό της Συμβατικής, το σύνθημα της οποίας ήταν "Ελευθερία, Ισότητα, Αδελφότητα—ή θάνατος" —με τον θάνατο να ακολουθεί πολύ γρήγορα την απειλή—, διατάγματα που παρέμειναν νεκρό γράμμα, και μάλιστα πριν καν αρχίσουν να εφαρμόζονται.

Υποθέστε, όμως, ότι η ατομική ιδιοκτησία **κατάσχεται** στο όνομα του έθνους—τι γίνεται μετά; Μας λένε ότι οι Σοσιαλιστές θα οργανώσουν την παραγωγή. Όμως ποια παραγωγή; Τη σημερινή μισθωτή παραγωγή, όταν το Κράτος θα εκτοπίσει τον εργοδότη; Είναι αυτό δυνατόν; Και την παραγωγή τίνος; Του μεταξιού; Της δαντέλας; Των κοσμημάτων; Του βάμβακος και του σιδήρου για εξαγωγή στη Γαλλία και την Ιταλία, τη στιγμή που το παγκόσμιο εμπόριο θα συγκλονίζεται από αναταραχές; Των ειδών πολυτελείας, την στιγμή που δεν θα υπάρχει καλαμπόκι για τη διατροφή των μαζών, γιατί οι εξεγερμένοι Ρώσοι, Ούγγροι και Ινδοί αγρότες θα προτιμούν ασφαλώς να κρατούν το καλαμπόκι για τον εαυτό τους αντί να το πουλάνε κάθε φθινόπωρο για την πληρωμή των φόρων;

Χιλιάδες τέτοια ερωτήματα εγείρονται στη σκέψη αμέσως μόλις αρχίζει κανείς να σκέφτεται για την πιθανή οργάνωση της κοινωνίας σε νέες, Σοσιαλιστικές αρχές. Και καλούμε με κάθε ειλικρίνεια όλους όσοι παίρνουν στα σοβαρά το στόχο του Σοσιαλισμού να εξετάσουν τα ερωτήματα αυτά.

Τους καλούμε να το κάνουν αυτό ακόμη περισσότερο γιατί είμαστε πεπεισμένοι ότι αμέσως μόλις εξετάσουν πραγματικά τα μέσα πραγματοποίησης των αλλαγών που στοχεύουν, θα αναγκαστούν να καταλήξουν, σαν κι εμάς, στα ακόλουθα συμπεράσματα.

Η αλλαγή δεν μπορεί να γίνει δια νόμου. Πρέπει να προκύψει από χιλιάδες ξέχωρες τοπικές δράσεις, με κατεύθυνση όλων τον ίδιο στόχο. Δεν μπορεί να υπαγορευτεί από ένα κεντρικό σώμα· πρέπει να προκύψει από τις αναρίθμητες τοπικές ανάγκες/απαιτήσεις.

Και η αλλαγή πρέπει προπάντων να στοχεύει στην ικανοποίηση **των αναγκών των μαζών**· το σημείο εκκίνησής της πρέπει να είναι **οι ανάγκες των καταναλωτών**, κι όχι η σημερινή παραγωγή, που δεν λαμβάνει υπόψιν της αυτές τις ανάγκες. Και αν έχει ως σημείο εκκίνησής της αυτές τις ανάγκες, θα βρεθεί αναπόφευκτα στην ανάγκη να πάρει Κομμουνιστική κατεύθυνση—αντί να δοκιμάσει το μετριοπαθές μισθωτό σύστημα του Κολλεκτιβισμού.

Θα επανέλθουμε ξανά σ'αυτό το τελευταίο και άκρως σημαντικό ερώτημα. Στο μεταξύ ας θυμίσουμε στους Σοσιαλιστές φίλους μας ότι ο Σοσιαλισμός εισέρχεται ήδη σε μια νέα φάση ανάπτυξης. Η **κριτική** της φάση, κατά την οποία κριτικάρει απλώς τις υπάρχουσες συνθήκες, έχει ήδη ολοκληρωθεί. Η κριτική έχει ασκηθεί ολόπλευρα. Μένει μόνο να

διαδοθούν τα συμπεράσματά της και να παρακινηθεί ο καθένας να δράσει βάσει αυτής.

Ας μην παραμείνουμε όμως επ'αόριστον σ'αυτή τη φάση. Μία από τις αιτίες της αποτυχίας προηγούμενων προσπαθειών επίτευξης του Σοσιαλισμού ήταν—μεταξύ άλλων—η έλλειψη μιας συγκεκριμένης ιδέας σχετικά με τους τρόπους και τα μέσα επίτευξης των στόχων του Σοσιαλισμού.

Ας μην επαναλάβουμε το ίδιο λάθος.

FREEDOM 10

Ιούλιος 1987

Σημείωση

Κολλεκτιβισμός ήταν ο όρος που χρησιμοποιήθηκε στα τέλη του 19ου αιώνα για τη μορφή Σοσιαλισμού όπου την οικονομία την ελέγχει ή την κατέχει το κράτος ή οι τοπικοί δήμοι, και οι εργάτες εξακολουθούν να αμοιβονται με μισθό σε μετρητά (αργότερα έφθασε να σημαίνει ένα σύστημα ξεχωριστών κολλεκτίβων, και αντικαταστάθηκε από όρους όπως: κρατικός σοσιαλισμός ή κρατικός καπιταλισμός). **Κομμουνισμός**—ιδιαίτερα στη μορφή του αναρχοκομμουνισμού που προτιμούσε ο Κροπότκιν—ήταν ο όρος που χρησιμοποιήθηκε για τη μορφή Σοσιαλισμού όπου η οικονομία ελέγχεται άμεσα από τους παραγωγούς και καταναλωτές, και η παραγωγή και κατανάλωση οργανώνονται βάσει της ελεύθερης ανταλλαγής δίχως χρήμα (μετά τη Ρωσική Επανάσταση έφθασε να σημαίνει ό,τι σήμαινε άλλοτε ο κολλεκτιβισμός). Οι δύο έννοιες επικάλυπταν η μια την άλλη σε μεγάλο βαθμό, όμως ο Κροπότκιν τόνιζε πάντοτε τη μεταξύ τους διαφορά.

ΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΠΟΡΤΑ

Φιλ Οξ

Σε διάφορες εποχές, σε διάφορες χώρες
Με διάφορα όπλα, σε διάφορα χέρια
Έρχονταν μες τη νύχτα, έρχονταν την ημέρα
Με τα όπλα τους έρχονταν να μας πάρουν μακριά, πέρα
Με τον κτύπο τους στην πόρτα—κτύπο στην πόρτα
Να 'τοι που 'ρχονται να πάρουν άλλον έναν, άλλον έναν

Πίσω στις 'μέρες της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας
Πέθαιναν στον σταυρό, πέθαιναν στην πυρά
Στο πέτρινο κολοσαίο το πλήθος κραύγασε
Κι όλα αρχίσανε μ' αυτόν τον κτύπο στην πόρτα
Ένας απλός κτύπος στην πόρτα—κτύπος στην πόρτα
Να 'τοι που 'ρχονται να πάρουν άλλον έναν, άλλον έναν

Τα χρόνια όλα πέρασαν, φθάσαμε σε καιρούς νεώτερους
Κατέφθασαν κι οι Ναζί με τα ναζιστικά εγκλήματα πολέμου
Ναι, η εξουσία ήταν εκεί, η εξουσία βρέθηκε
Έξη εκατομμύρια άνθρωποι άκουσαν τον ίδιο αυτόν ήχο
Τον παλαιό αυτόν κτύπο στην πόρτα—κτύπο στην πόρτα
Να 'τοι που 'ρχονται να πάρουν άλλον έναν, άλλον έναν

Τώρα υπάρχουν πολλές νέες λέξεις και πολλές νέες ονομασίες
Τα λάβαρα άλλαξαν μα ο κτύπος είναι ο ίδιος
Στις Σοβιετικές ακτές, έχοντας το δίκιο με το μέρος τους
Αναρωτιέμαι ποιός να ξέρει πόσοι να 'χουν πεθάνει
Με τον κτύπο τους στην πόρτα—κτύπο στην πόρτα
Να 'τοι που 'ρχονται να πάρουν άλλον έναν, άλλον έναν

Κοίταξε πέρα απ' τους ωκεανούς, κοίταξε πέρα από τις χώρες
Κοίταξε πέρα από τους ηγέτες, με τα ματωβαμμένα τους χέρια
Και μην κλείνεις τα μάτια σου και δες τι κάνουν
Όταν κτυπούν την πόρτα, φίλε, για 'σένα την κτυπούν
Με τον κτύπο τους στην πόρτα—κτύπο στην πόρτα
Να 'τοι που 'ρχονται να πάρουν άλλον έναν, άλλον έναν

Για επικοινωνία γράψτε στην διεύθυνση : Τ. Θ. 76148 Τ. Κ. 17 110 Νέα Σμύρνη Αθήνα.
